

WERKZEKERHEID EN DE START OP DE ARBEIDSMARKT: DE ROL VAN DE REGIO

Notitie

**Anet Weterings (PBL), Marten Middeldorp (RUG)
en Martijn van den Berge (PBL)**

8 februari 2019

PBL

Werkzekerheid en de start op de arbeidsmarkt: de rol van de regio

Hoewel de meeste starters binnen vijf jaar een stabiele positie op de arbeidsmarkt weten in te nemen, heeft ruim een kwart moeite om werk te behouden en daarmee een beperkte werkzekerheid, zo blijkt uit een eerdere notitie van het PBL (Weterings et al. 2018). Uit die notitie komt ook naar voren dat het sterk per arbeidsmarktregio verschilt hoeveel starters worstelen met een beperkte werkzekerheid. In deze notitie verkennen we nader wat de oorzaak is van die regionale verschillen.

Net als in de vorige notitie onderscheiden we drie typen vroege loopbanen van starters op de arbeidsmarkt: *stabiel-vast*, *stabiel-flex* en *instabiel-flex*. De starters die het eerste pad doorlopen (54 procent), zijn in de eerste vijf jaar van hun loopbaan bijna continu aan het werk, hoofdzakelijk in een vast dienstverband voor meer dan 20 uur per week. De werkzekerheid van deze groep schoolverlaters is het grootst: zij hebben bijna altijd werk en het vaste dienstverband biedt meer zekerheid over het behoud van werk in de toekomst.¹ Ook de starters die het stabiel-flexpad volgen (19 procent) hebben bijna alle maanden werk, maar dan hoofdzakelijk in één of meerdere banen met een flexibel contract, een vast dienstverband voor minder dan 20 uur per week of als zzp'er.² De meesten hebben een tijdelijk contract, waardoor zij minder werkzekerheid hebben dan de starters die het eerste pad volgen. De groep die het instabiel-flexpad doorloopt (27 procent), heeft meerdere kortdurende banen, vaak afgewisseld met periodes van werkloosheid. Zij hebben de laagste werkzekerheid. Ze moeten steeds weer op zoek naar werk en worden vaker werkloos, soms zelfs langdurig.

Het aandeel starters met een beperkte werkzekerheid is niet alleen groot in meer perifere arbeidsmarktregio's, zoals de drie noordelijke provincies en Zuid-Limburg, maar ook in de stedelijke arbeidsmarktregio's van de Randstad (zie Weterings et al. 2018). Naast ongunstige regionale omstandigheden, zoals een hoge werkloosheid, kan dit ook komen doordat in die regio's meer groepen wonen die moeite hebben met het veroveren van een stabiele positie op de arbeidsmarkt. Voor een beleid dat beoogt de werkzekerheid onder starters te vergroten, is het van belang nader inzicht te hebben in de bovengenoemde oorzaken. Is een beleid gericht op specifieke groepen voldoende of kan het verbeteren van regionale omstandigheden hier ook aan bijdragen?

In deze notitie rafelen we daarom de twee mogelijke oorzaken nader uiteen en beantwoorden we de volgende vragen: in hoeverre wordt de kans dat starters een van de drie typen

¹ Werkzekerheid is de zekerheid om aan werk te komen en te blijven, maar niet noodzakelijkerwijs bij dezelfde werkgever (Wilthagen & Tros 2004). Voor een beter begrip zet Dekker (2016) werkzekerheid af tegen baan-zekerheid. Baanzekerheid gaat over het behoud van het huidige dienstverband, terwijl werkzekerheid gaat over het behoud van werk gedurende de loopbaan. Dat kan via één baan, maar ook via een of meer opeenvolgende banen. Wel overlappen baan- en werkzekerheid enigszins, want een baan met een contract voor onbepaalde tijd biedt nog altijd de hoogste mate van werkzekerheid.

² Hoewel we het tweede en derde pad *stabiel-* of *instabiel-flex* noemen, rekenen we ook een vast dienstverband voor minder dan 20 uur per week tot flexibel werk. Daarmee wijken we af van de definitie van flexibele banen die in de meeste andere Nederlandse studies wordt gehanteerd (bijvoorbeeld Bolhaar et al. 2016). Wel is de definitie uit deze notitie in lijn met die van 'niet-standaardwerk' in de internationale literatuur, waarin deeltijdwerk hier ook toe wordt gerekend vanwege de beperktere mogelijkheden tot ontwikkeling die dit werk biedt (Kalleberg 2000). Bovendien zijn veel werknemers met een baan voor weinig uren in de week niet goed in staat in hun eigen onderhoud te voorzien. De grens van 20 uur per week is internationaal gezien laag, maar in Nederland wordt relatief vaak in deeltijd gewerkt, waardoor deze grens beter aansluit bij de Nederlandse context. Overigens heeft slechts 1,1 procent van alle geselecteerde starters in een van de eerste 60 maanden van de loopbaan een vast dienstverband voor minder dan 20 uur per week. Dit aandeel is iets hoger in het stabiel-flexpad (1,2 procent) en in het instabiel-flexpad (1,6 procent), maar nog altijd aanzienlijk lager dan bijvoorbeeld het aandeel zzp'ers dat een van beide paden volgt (respectievelijk 6,9 en 4,8 procent).

vroege loopbanen volgen beïnvloed door persoonskenmerken en in hoeverre door omstandigheden in de arbeidsmarktregio? En welke regionale omstandigheden spelen een rol? In het kader 'De data en aanpak' beschrijven we welke starters zijn onderzocht en hoe het effect van de omstandigheden in de arbeidsmarktregio op de mate van werkzekerheid is gemeten. In een volgende notitie gaan we specifiek in op de beleidsvraag.

De data en aanpak

Geselecteerde starters

Dit onderzoek is gebaseerd op de registerbestanden van het CBS met informatie over de arbeidsmarktpositie en baan- en persoonskenmerken van alle inwoners van Nederland. Uit deze bestanden zijn eerst alle personen geselecteerd die tussen mei en september van 2006 tot en met 2009 een opleiding hebben verlaten (met of zonder diploma) en in het jaar van schoolverlaten tussen de 17 en 25 jaar oud waren. Voor deze studie zijn vervolgens alleen schoolverlaters geselecteerd met een startkwalificatie (minimaal een diploma havo, vwo, mbo-niveau 2 of hoger) en die binnen een jaar een baan hebben gevonden en in de vijf jaar daarna niet opnieuw een opleiding zijn gaan volgen. Iemand heeft een baan gevonden als de hoofdbron van inkomen in een maand is veranderd in 'werknemer' of 'zelfstandige' en als iemand minimaal het minimumuurloon van dat jaar verdiende.

Na een langeafstandsverhuizing kunnen de regionale omstandigheden sterk veranderen. Daarom laten we in deze analyse alle starters buiten beschouwing die – tussen de maand waarin ze hun opleiding verlieten en waarin ze werk vonden – zijn verhuisd over een afstand van meer dan 50 kilometer (1,3 procent).³ Ook degenen die een zeer algemene opleidingsrichting hebben verlaten (zoals havo of vwo) blijven buiten beschouwing. Omdat zij geen specifieke vaardigheden en kennis hebben geleerd tijdens de opleiding is de aansluiting bij de regionale werkgelegenheid moeilijk vast te stellen. In totaal zijn bijna 91.000 starters geselecteerd.

Aansluiting opleidingsrichting op regionale vraag

Gedurende hun opleiding hebben starters kennis en vaardigheden opgedaan, die mede bepalen in welke sectoren zij een baan kunnen vinden en daarmee hun kansen op de arbeidsmarkt beïnvloeden. Sommige opleidingen zijn direct verbonden met een bepaald beroep (zoals een verpleegkunde- of lerarenopleiding), terwijl met andere opleidingen in allerlei sectoren werk te vinden is (bijvoorbeeld informatica of bedrijfskunde). We hebben op basis van daadwerkelijke school-werktransities in de periode 2000-2004 per opleidingsrichting bepaald in welke sectoren starters werk zouden kunnen vinden. Vervolgens is voor elke gemeente en per opleidingsrichting berekend hoeveel banen in deze sectoren bereikbaar zijn binnen een acceptabele woon-werkreistijd vanaf de woongemeente. Het percentage mensen dat bereid is een baan te accepteren, daalt bij een toenemende reistijd tussen woon- en werkgemeente (Ponds et al. 2013). Daarom gebruiken we een zogenoemde reistijdvervalcurve voor het berekenen van het aantal bereikbare potentiële banen: de banen die zich op 15 minuten reizen van de woongemeente bevinden, worden allemaal meegeteld. Vervolgens daalt het aandeel banen dat meetelt met elke 15 minuten extra reistijd (respectievelijk 71, 38, 18, 10 en 5 procent) tot uiteindelijk 0 procent bij een reistijd van meer dan 90 minuten.

Schatting van het effect van de arbeidsmarktregio en regionale kenmerken

Met behulp van multinomiale logistische regressieanalyse is onderzocht welke regionale en persoonskenmerken van invloed zijn op de kans dat starters een van de drie onderscheiden loopbanen doorlopen. Daarbij gaan we uit van de situatie in de maand waarop ze hun opleiding verlieten. Voor een goede vergelijking van de effecten van de regionale en persoonskenmerken zijn de resultaten weergegeven als marginale effecten. Bij categoriale en dummy-variabelen laten de marginale effecten zien hoeveel groter of kleiner de kans is ten opzichte van de referentiecategorie en bij continue variabelen is het marginale

³ Nog eens ruim 9 procent van alle starters verhuist over een afstand van 50 kilometer in de eerste vijf jaar van hun loopbaan. Als we deze groep buiten beschouwing laten, dan wordt het verschil in kansen tussen starters uit de periferie en de Randstad iets groter (0,1 procent). Het verschil tussen grootstedelijke agglomeraties en niet-stedelijke gemeenten verandert niet.

effect de verandering in de kans bij een stijging van één eenheid van deze variabele. De marginale effecten zijn berekend door voor elke starter telkens de waarde van een variabele te veranderen, terwijl de andere variabelen constant worden gehouden ('average marginal effect').

Regionale omstandigheden of verschillen in persoonskenmerken?

In deze paragraaf meten we eerst hoeveel groter de kans is dat een starter die in een bepaalde regio woont een van de drie typen loopbanen volgt. Vervolgens meten we dit nogmaals, maar dan houden we rekening met persoonskenmerken die van invloed zijn op de kansen van starters op de arbeidsmarkt, zoals hun opleidingsniveau en -richting, maar ook hun eventuele migratieachtergrond, leeftijd en geslacht. Zo isoleren we als het ware het effect van de omstandigheden in de arbeidsmarktregio en bekijken we in hoeverre de kans van twee vergelijkbare personen verschilt omdat ze op een andere plek wonen.

We hanteren twee regionale indelingen: 1) de grootstedelijke agglomeraties en de niet-stedelijke gemeenten en 2) de Randstad, de intermediaire zone en de periferie (zie bijlage 1 voor een weergave op de kaart). In het kader 'Waarom twee regionale indelingen?' lichten we dit verder toe.

Waarom twee regionale indelingen?

In de grootstedelijke agglomeraties zijn meer banen dan daarbuiten. Dit verschil is in de afgelopen decennia nog verder toegenomen door een verschuiving van de werkgelegenheid van de industrie naar de diensten (PBL 2016). Door het grotere aantal banen in de steden hebben daar wonende starters in principe meer kans om (weer) werk te vinden. Als ze hun eerste baan kwijtraken of zelf besluiten op zoek te gaan naar ander werk, zijn er in steden meer alternatieven. Bovendien kunnen starters in steden dankzij het grotere aantal banen daar ook eerder een baan vinden die beter aansluit bij hun specifieke kennis en vaardigheden (Duranton & Puga 2004). Zo'n betere kwalitatieve match vergroot de kans dat zij werk kunnen behouden, bijvoorbeeld omdat ze een vast dienstverband krijgen.

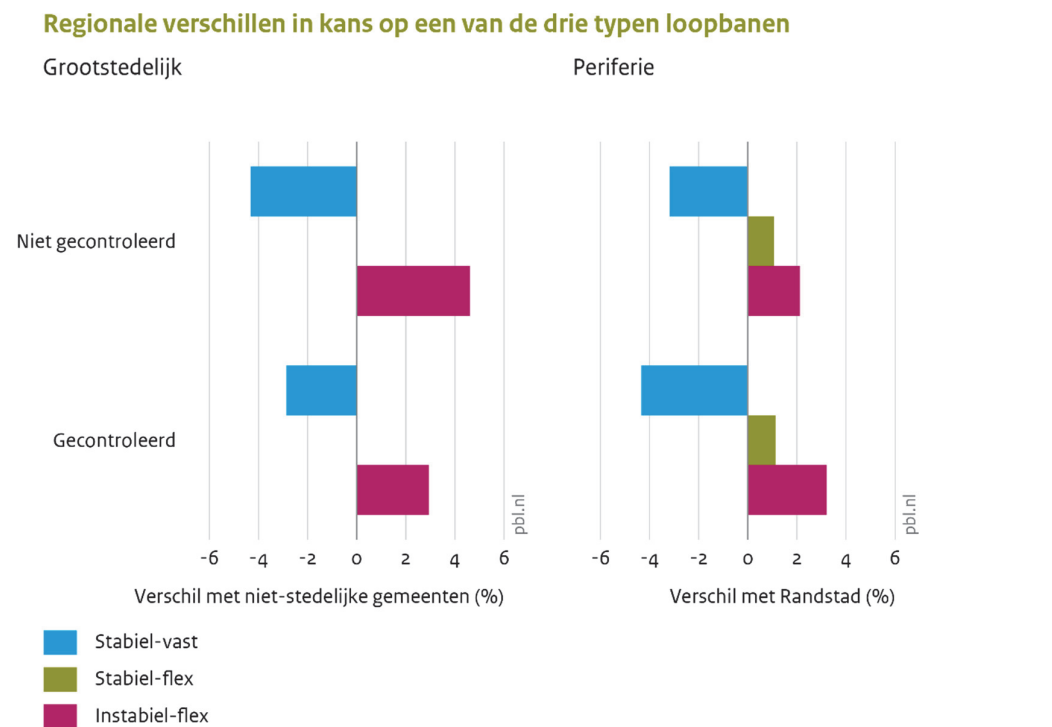
Door te reizen kunnen starters echter ook werk vinden buiten de grootstedelijke agglomeratie waar ze wonen. Het is dus niet alleen van belang of ze al dan niet in een grootstedelijke agglomeratie wonen, maar ook hoeveel banen er zijn in gemeenten die zich op een acceptabele woon-werkreistijd van de woonregio bevinden (Van Ham et al. 2001). In de Randstad liggen meerdere grootstedelijke agglomeraties op relatief korte afstand van elkaar. Hierdoor is het aantal bereikbare banen vanuit de gemeenten in dat deel van Nederland groter dan elders. In de periferie zijn de verschillen veel groter vanwege het beperktere aantal grootstedelijke agglomeraties en de grotere afstanden tussen die steden. Bovendien is de regionaal-economische groei in (delen van) de periferie lager dan in de Randstad, waardoor er beperktere kansen op de arbeidsmarkt zijn. De intermediaire zone neemt een tussenpositie in: er zijn meer banen bereikbaar dan in de periferie, maar niet zoveel als in de Randstad.

Figuur 1 laat zien hoe de kans op het doorlopen van een van de drie vroege loopbaantypen verschilt voor starters uit de verschillende regio's. We beschrijven eerst de regionale verschillen als we geen rekening houden met de eventuele ongelijke verdeling van bepaalde groepen starters over de regio's ('niet gecontroleerd' in figuur 1).

Ondanks het grotere aantal banen in de grootstedelijke agglomeraties (zie het voorgaande kader) hebben de starters die daar wonen minder kans op een meer werkzeker begin van hun loopbaan dan starters uit de niet-stedelijke gemeenten. De kans dat starters uit de grootstedelijke agglomeraties het stabiel-vastpad volgen is ruim 4 procent kleiner. Vergelijken met starters uit niet-stedelijke gemeenten doorlopen zij juist vaker de minst werkzekere loopbaan, het instabiel-flexpad. De kans op het volgen van een stabiel-flexpad hangt daarentegen niet samen met het wel of niet wonen in de grootstedelijke agglomeraties (het verschil is niet statistisch significant).

Naast het verschil tussen het al dan niet wonen in een grootstedelijke agglomeratie, maakt het ook uit of iemand in de periferie of in de Randstad woont.⁴ In vergelijking met starters uit de Randstad hebben degenen die in de periferie wonen een 3 procent kleinere kans op het volgen van het pad met de hoogste werkzekerheid, het stabiel-vastpad. Starters uit de periferie doorlopen eerder de andere twee paden, met een iets hogere kans op het instabiel-flexpad. De kansen van starters uit de intermediaire zone zijn vergelijkbaar met die van de starters uit de Randstad (zie tabel B2.1 in bijlage 2); om die reden is het verschil tussen starters uit deze twee regio's niet in figuur 1 opgenomen.

Figuur 1

De regionale verschillen in de kans op een meer of minder werkzeker begin van de loopbaan hangen deels samen met een ongelijke verdeling van kwetsbare groepen starters over de regio's, zo blijkt uit figuur 1. Het effect van het wonen in de grootstedelijke agglomeraties en in de periferie verandert namelijk als we rekening houden met de persoonskenmerken van starters ('gecontroleerd' in figuur 1). In tabel B2.2 van bijlage 2 staat een overzicht van de kenmerken waarvoor is gecontroleerd en de omvang van het effect van die kenmerken op de kans dat starters een van de drie paden doorlopen.

Het verschil in kansen tussen de starters die in de grootstedelijke agglomeraties wonen en degenen uit de niet-stedelijke gemeenten wordt kleiner. Dat betekent dat in de grootstedelijke agglomeraties meer schoolverlaters wonen die – ongeacht hun woonplek – een kleinere

⁴ De effecten van de twee regionale indelingen worden in één model gemeten. Dat betekent dat we het effect van het wonen in de Randstad meten boven op het effect van het wonen in een grootstedelijke agglomeratie of niet, en omgekeerd. Het gaat dus om cumulatieve effecten: de kans dat de starters die in een grootstedelijke agglomeratie in de periferie wonen het instabiel-flexpad volgen, is ruim 6,5 procent (4,6 plus 2,1 procent) groter dan die van de starters uit een niet-stedelijke gemeente in de Randstad.

kans hebben op een werkzeker start van de loopbaan. Het omgekeerde geldt voor de periferie: het verschil tussen de kansen van starters uit de Randstad en die in de periferie wordt juist groter. In de periferie wonen dus meer starters die – gezien hun persoonskenmerken – een grotere kans op een werkzeker begin van de loopbaan hebben dan in de Randstad, maar de ongunstige regionale omstandigheden in de periferie verlagen hun kansen.

Er zijn twee groepen starters die aanzienlijk minder kans hebben op een werkzeker begin van de loopbaan en van wie de meesten in de Randstad en de grootstedelijke agglomeraties wonen. De eerste groep zijn starters met een niet-westerse migratieachtergrond. Bijna twee derde van hen woont in de Randstad, tegenover 35 procent van alle starters. Ook wonen zij veel vaker in de grootstedelijke agglomeraties (66 procent tegenover nog geen 41 procent van alle schoolverlaters). Deze schoolverlaters hebben vergeleken met degenen zonder migratieachtergrond een veel grotere kans op de minst werkzeker loopbaan, het instabiel-flexpad (ruim 9 procent, zie tabel B2.1 in bijlage 2). Zonder rekening te houden met persoonskenmerken, weerspiegelt het negatieve effect van het wonen in de grootstedelijke agglomeraties op de kans op werkzekerheid dus deels de kleinere kansen van deze groep starters. Omgekeerd zorgt de sterke vertegenwoordiging van de starters met een niet-westerse migratieachtergrond in de Randstad ervoor dat het positieve effect van het wonen in de Randstad ten opzichte van de periferie lager uitvalt.

De tweede groep zijn starters met een opleidingsrichting in de sociale wetenschappen en, in iets mindere mate, een juridisch/bestuurskundige opleiding. Ook zij wonen vaker in de Randstad (48 en 43 procent tegenover 35 procent van alle starters) en de grootstedelijke agglomeraties (61 en 52 procent tegenover nog geen 41 procent van alle starters) en hebben tegelijkertijd een kleinere kans op het volgen van een stabiel-vastpad dan de starters die een andere opleiding hebben gevolgd (zie tabel B2.2 in bijlage 2). De regionale verschillen in werkzekerheid weerspiegelen dus ook de kleinere kansen van deze groep starters.

Dit betekent overigens niet dat in de Randstad en grootstedelijke agglomeraties alleen maar starters wonen met minder kans op werkzekerheid. Zo woont ruim twee derde van alle starters met een masteropleiding of hoger in een van de grootstedelijke agglomeraties en bijna de helft van hen in de Randstad. Zij hebben juist een veel grotere kans op een werkzeker begin van de loopbaan dan de starters met een diploma havo, vwo of mbo (zie tabel B2.2 in bijlage 2).

Sommige persoonskenmerken hebben een grotere invloed op de kans op een meer of minder werkzeker begin van de loopbaan dan de omstandigheden in de arbeidsmarktregio, zo blijkt uit tabel B2.2 in bijlage 2. Vooral opleidingsniveau en -richting spelen een belangrijke rol. In sommige gevallen is het effect hiervan ruim drie keer groter dan dat van het wonen in de periferie (13 procent ten opzichte van 4 procent). Ook conjuncturele verschillen hebben een grote invloed: de starters die in 2009 hun opleiding verlieten, hebben 12 procent minder kans op het doorlopen van het meest werkzeker pad dan starters uit 2006. De kans op werkzekerheid in de vroege loopbaan is dus duidelijk lager voor starters die na de crisis van 2008 de arbeidsmarkt betraden. Het effect van de meeste demografische kenmerken, zoals geslacht, huishoudenssituatie en een westerse migratieachtergrond is qua omvang vergelijkbaar met of kleiner dan dat van de regio. Alleen het hebben van een niet-westerse migratieachtergrond heeft een twee keer zo groot effect op de kans op een weinig werkzeker begin van de loopbaan dan het wonen in de periferie.

Samengevat, kunnen we concluderen dat regionale verschillen in de kans op een werkzeker begin van de loopbaan niet alleen worden veroorzaakt door een ongelijke verdeling van kwetsbare groepen starters over de verschillende regio's. Hoewel persoonskenmerken zoals een niet-westerse migratieachtergrond, opleidingsniveau en opleidingsrichting een grotere

invloed op die kans hebben, zijn ook de regionale omstandigheden van invloed. Twee starters met vergelijkbare persoonskenmerken die op verschillende plekken in Nederland wonen, hebben dus niet dezelfde kans op een werkzeker begin van de loopbaan.⁵

Welke regionale omstandigheden beïnvloeden de werkzekerheid?

Diverse regionale omstandigheden kunnen het verloop van de vroege loopbaan beïnvloeden. In deze notitie onderzoeken we er vier: de rol van algemene regionaal-economische omstandigheden (economische groei en werkloosheid onder jongeren), het aantal bereikbare banen en de mate waarin de kennis en vaardigheden van starters aansluiten op de regionale werkgelegenheid.

Als de vraag naar producten en diensten toeneemt, vangen werkgevers dit vaak op door meer tijdelijke werknemers aan te nemen. Tegelijkertijd biedt een grotere vraag naar arbeid werknemers een sterkere onderhandelingspositie, waardoor de kans toeneemt dat zij een vaste aanstelling krijgen (Hoekstra et al. 2016). In beide gevallen neemt de kans op het vinden en behouden van werk toe. Daarom verwachten we dat starters een grotere kans hebben op een meer werkzeker begin van de loopbaan als zij in regio's wonen waar het economisch voor de wind gaat (een hogere jaarlijkse groei van het bruto regionaal product en een lagere werkloosheid onder jongeren).

Als er meer banen vanuit de woongemeente bereikbaar zijn, dan heeft een starter meer opties om werk te vinden, bijvoorbeeld nadat het contract van de eerste baan is afgelopen. Ook is dan de kans op een betere kwalitatieve match tussen werknemer en werkgever groter. De kans om passend werk te vinden, hangt echter ook af van de mate waarin de kennis en vaardigheden die starters tijdens de opleiding hebben opgedaan aansluiten bij de regionale werkgelegenheid. Bij een beperkte aansluiting is het nog altijd lastig om een passende baan vinden, zelfs als er veel banen bereikbaar zijn vanuit de woongemeente. Daarom verwachten we dat de kans op een werkzeker begin van de loopbaan wordt vergroot door zowel een groter aantal bereikbare banen als een groter aandeel banen dat aansluit bij de opleidingsrichting.

De effecten van de verschillende regionale omstandigheden zijn weergegeven in figuur 2. De effecten van de jaarlijkse groei van het bruto regionaal product worden niet getoond, omdat dit geen statistisch significant effect heeft op de kans op het doorlopen van een van de drie paden (zie tabel B2.3 in bijlage 2). In de periode 2006 tot en met 2015 waren regionale verschillen in economische groei dus niet van invloed op de kans op werkzekerheid in de vroege loopbaan.

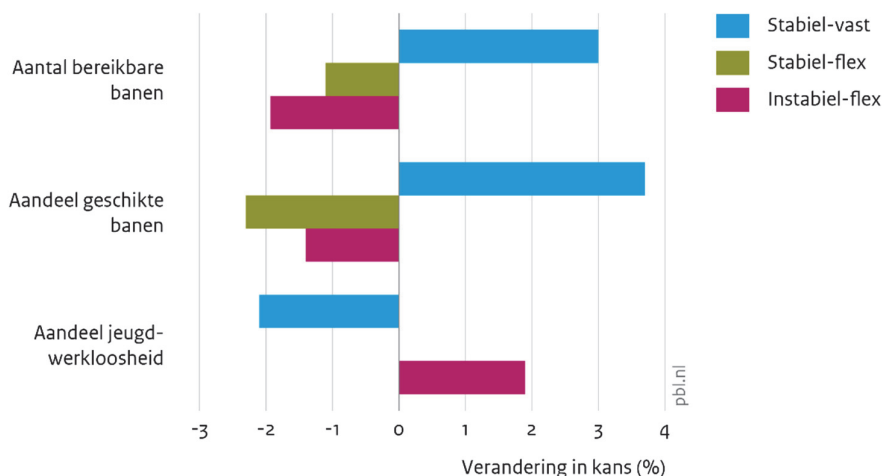
De andere drie regionale kenmerken zijn niet allemaal in dezelfde eenheid gemeten. Om hun effecten onderling toch te kunnen vergelijken, is voor elk kenmerk berekend hoe de kans op een bepaalde loopbaan zou veranderen als een vergelijkbare persoon zou verhuizen van een regio waar het aandeel jeugdwerklozen, aantal bereikbare banen en aandeel geschikte banen onder het nationale gemiddelde liggen naar een regio waar deze bovengemiddeld zijn.⁶

⁵ In deze analyse vergelijken we niet letterlijk personen met dezelfde kenmerken uit verschillende regio's. We corrigeren namelijk alleen voor de effecten van de regio die voortkomen uit verschillen in persoonskenmerken van starters in de regio's. Omdat bepaalde groepen ongelijk verdeeld over het land wonen, is het voor sommige starters uit de periferie niet mogelijk iemand met dezelfde persoonskenmerken te vinden in de Randstad, en omgekeerd (5,4 procent van alle starters). Hetzelfde geldt als we de starters verdelen in de groep die in de grootstedelijke agglomeratie wonen en de rest (4,3 procent). Als we echter een zogenoemde matchinganalyse uitvoeren waarbij personen die in de periferie of een grootstedelijke agglomeratie wonen wel worden gekoppeld aan personen uit de rest van het land met dezelfde persoonskenmerken, veranderen de resultaten amper. De effecten van de regio voor het deel van de starters dat kan worden gekoppeld aan een vergelijkbaar persoon is wel wat kleiner (0,2 procent), maar de mate van significantie en richting van de effecten veranderen niet.

⁶ We gaan daarbij uit van een verandering in de regionale kenmerken van de waarde die hoort bij het 25^e percentiel (bovengrens van het onderste kwart van de verdeling) naar het 75^e percentiel (ondergrens van bovenste

Figuur 2

Effecten van regionale kenmerken op kans op een van de drie typen loopbanen

Bron: CBS 2018, bewerking PBL

Als de werkloosheid onder jongeren (15-25 jaar oud) in de woonregio stijgt, dan neemt de kans op een werkzeker begin van de loopbaan af.⁷ De kans dat starters het stabiel-vastpad doorlopen daalt dan met zo'n 2 procent, terwijl de kans op het volgen van het instabiel-flexpad stijgt (zie figuur 2). De kans op een stabiel-flexpad hangt niet samen met regionale verschillen in werkloosheid onder jongeren.

Een toename van het aantal vanuit de woongemeente bereikbare banen vergroot de kans van starters op een werkzeker begin van de loopbaan. De kans op een stabiel-vastpad neemt dan met 3 procent toe, terwijl de kans op beide paden met flexibel werk of banen voor weinig uren in de week wat afneemt, op het minst werkzekere pad, het instabiel-flexpad, sterker dan op het stabiel-flexpad.

Naast het totale aantal bereikbare banen vanuit de woongemeente, is het voor de werkzekerheid in de vroege loopbaan ook van belang dat die banen aansluiten bij de tijdens de opleiding opgedane kennis en vaardigheden. Als het aandeel geschikte banen in de regio toeneemt, is de kans dat een schoolverlater het stabiel-vastpad doorloopt bijna 4 procent groter. Hoewel een betere aansluiting op de regionale werkgelegenheid ook de kans op het instabiel-flexpad iets verlaagt, daalt dan vooral de kans op het stabiel-flexpad. Starters met opleidingen die beperkt aansluiten bij wat werkgevers in de regio vragen, lijken dus eerder het stabiel-flexpad te doorlopen.

In figuur 2 is bij het bepalen van het belang van de aansluiting op de regionale vraag het aantal starters in de regio dat over vergelijkbare kennis en vaardigheden beschikt buiten beschouwing gelaten. Dat is bijvoorbeeld het geval als ze dezelfde opleidingsrichting hebben

kwart). We houden die grenzen aan omdat dit een duidelijke verandering is zonder dat het om uitzonderlijk hoge of lage waarden gaat, zoals het geval zou zijn bij een verandering van het minimum naar het maximum. Het percentage jeugdwerkloosheid stijgt dan van 8,5 naar 10,4 procent (gemiddeld 9,5 procent), het totale aantal bereikbare banen van ruim 370.000 naar ruim 1.210.000 (gemiddeld ruim 810.000) en het aandeel bereikbare banen dat aansluit bij de opleidingsrichting van 9 naar 20 procent (gemiddeld 14 procent).

gevolgd of een andere opleidingsrichting die toegang biedt tot werk in dezelfde sector. Hoe meer starters in de regio over vergelijkbare vaardigheden beschikken, hoe groter de concurrentie om de beschikbare banen in de regio.

Als we wel rekening houden met deze concurrentie, dan wordt het verschil in de kans op werkzekerheid tussen starters die al dan niet in een gemeente wonen van waaruit veel passend werk bereikbaar is, inderdaad kleiner (zie tabel B2.4 in bijlage 2). We hebben dit onderzocht door eerst het effect te meten van het *aantal* bereikbare banen in de regio dat aansluit bij de vaardigheden van de schoolverlater.⁸ Daarna hebben we dit nogmaals gemeten, maar is het aantal bereikbare banen gecorrigeerd voor het aantal starters dat die banen ook kan bereiken en die over vergelijkbare kennis en vaardigheden beschikken. Het effect op de kans op een stabiel-vestpad daalt dan van ruim 3 procent naar iets meer dan 1 procent. Ook de kans op het doorlopen van een stabiel-flexpad neemt af (van bijna 2 procent naar nog geen 1 procent). Het effect op het instabiel-flexpad is niet langer statistisch significant als we rekening houden met de concurrentie van andere starters.⁹

Conclusie

De kans op een meer of minder werkzeker begin van de loopbaan hangt af van waar een starter woont. Starters die in de periferie of in een grootstedelijke agglomeratie wonen hebben een grotere kans op een beperkte werkzekerheid in het begin van hun loopbaan dan starters uit de rest van het land. Het verschil tussen de starters uit de grootstedelijke agglomeraties en de niet-stedelijke gemeenten komt grotendeels doordat in de steden meer starters wonen met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt. Dat is echter niet het geval voor de starters in de periferie: gezien hun persoonskenmerken hebben zij juist een gunstigere uitgangspositie, maar door de regionale omstandigheden in de periferie hebben zij toch minder kans op werkzekerheid.

Naast een hogere werkloosheid onder jongeren verlaagt ook het beperktere aantal banen dat bereikbaar is vanuit de gemeenten in de periferie de kansen van starters uit die regio. Toch is de nabijheid van veel banen geen garantie voor werkzekerheid: hoewel de grootstedelijke agglomeraties de meeste banen tellen, is daar ook meer concurrentie op de arbeidsmarkt. De concentratie van banen in de steden maakt dat ook starters die buiten de agglomeraties wonen daar naar werk zoeken. Bovendien wonen veel jongeren graag in de stad vanwege de vele voorzieningen daar, en blijven ze of gaan ze daar toch vaak wonen, zelfs als hun kansen op de arbeidsmarkt kleiner zijn (zie Ponds et al. 2015).

De gemiddeld lagere kans op werkzekerheid voor starters uit de grootstedelijke agglomeraties kan ook komen door het hogere aandeel starters met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt dat daar woont. Hoe makkelijk iemand werk vindt en houdt, komt slechts ten dele tot uitdrukking in de persoonskenmerken die we in deze notitie meten. Dit lijkt te worden bevestigd door de rol van regionale verschillen in werkloosheid onder jongeren. Het percentage werkloze jongeren is namelijk niet alleen hoog in het noorden en in Zuid-Limburg, maar ook in de grote steden in de Randstad (Groot-Rijnmond, 's-Gravenhage en in iets mindere mate Groot-Amsterdam).

⁸ We meten dan niet meer het *aandeel* bereikbare banen dat aansluit bij de opleidingsrichting van de starters, maar het *aantal* bereikbare banen, zodat de effecten met en zonder correctie voor concurrentie direct kunnen worden vergeleken. In plaats van het totale aantal bereikbare banen, gebruiken we dan banendichtheid om te corrigeren voor algemene verschillen in de omvang van de arbeidsmarkt. De resultaten staan in tabel B2.4 in bijlage 2.

⁹ Ook het effect van het totale aantal bereikbare banen is kleiner als rekening wordt gehouden met de concurrentie van andere starters die die banen kunnen bereiken. De kans op het volgen van het stabiel-vestpad daalt dan van 3 naar 2 procent, de kans op het stabiel-flexpad is dan niet langer iets meer dan -1 procent maar iets minder dan -1 procent en de kans op het instabiel-flexpad verandert van -2 naar -1 procent.

Naast deze notitie verschijnt ook nog een notitie met een vergelijkbare analyse voor de invloed van de arbeidsmarktregio op de werkzekerheid van voormalig werklozen. In een volgende notitie gaan we in op de betekenis van deze resultaten voor het beleid gericht op het vergroten van de werkzekerheid in het algemeen, en specifiek voor starters op de arbeidsmarkt en voormalig werklozen. In hoeverre kunnen de beschreven regionale verschillen worden beïnvloed door beleid?

Literatuur

Bolhaar, J., A. Brouwers & B. Scheer (2016), *De flexibele schil van de Nederlandse arbeidsmarkt: Een analyse op basis van microdata*, Den Haag: CBP.

Dekker, R. (2016), 'Werkzekerheid: wat is het?', in: T. Wilthagen & R. Peijen (red.), *Samenwerken aan werkzekerheid*, NBBU, pp. 23-31.

Duranton, G. & D. Puga (2004), 'Micro-foundations of urban agglomeration economies', in: J.V. Henderson & J.-F. Thisse (eds.), *Handbook of regional and urban economics*, volume 4, Elsevier, pp. 2063-2117.

Ham, M. van, P. Hooimeijer & C.H. Mulder (2001), 'Urban form and job access: Disparate realities in the Randstad', *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie* 92: 231-246.

Hoekstra, K., R. Euwals, A. Arsova & E. Berkhout (2016), *Flexible employment in an international perspective: An empirical analysis and some country-specific case studies*. Den Haag: CPB.

PBL (2016), *De verdeelde triomf*, Den Haag: PBL Planbureau voor de Leefomgeving.

Ponds, R., G. Marlet & C. Woerkens (2013), *Atlas van kansen voor Zuid-Limburg en haar grensregio's*, Utrecht: Atlas voor Gemeenten.

Ponds, R., G. Marlet & C. Woerkens (2015), *Trickle down in de stad*, Den Haag: Platform31.

Vrieselaar, N. (2018), *Jongeren werken vaker en ook langer in de flexibele schil*, Utrecht: Rabobank/RaboResearch.

Weterings, A., M. Middeldorp & M. van den Berge (2018), *Regionale verschillen in het carrièrerolverloop van schoolverlaters*, Den Haag: PBL Planbureau voor de Leefomgeving.

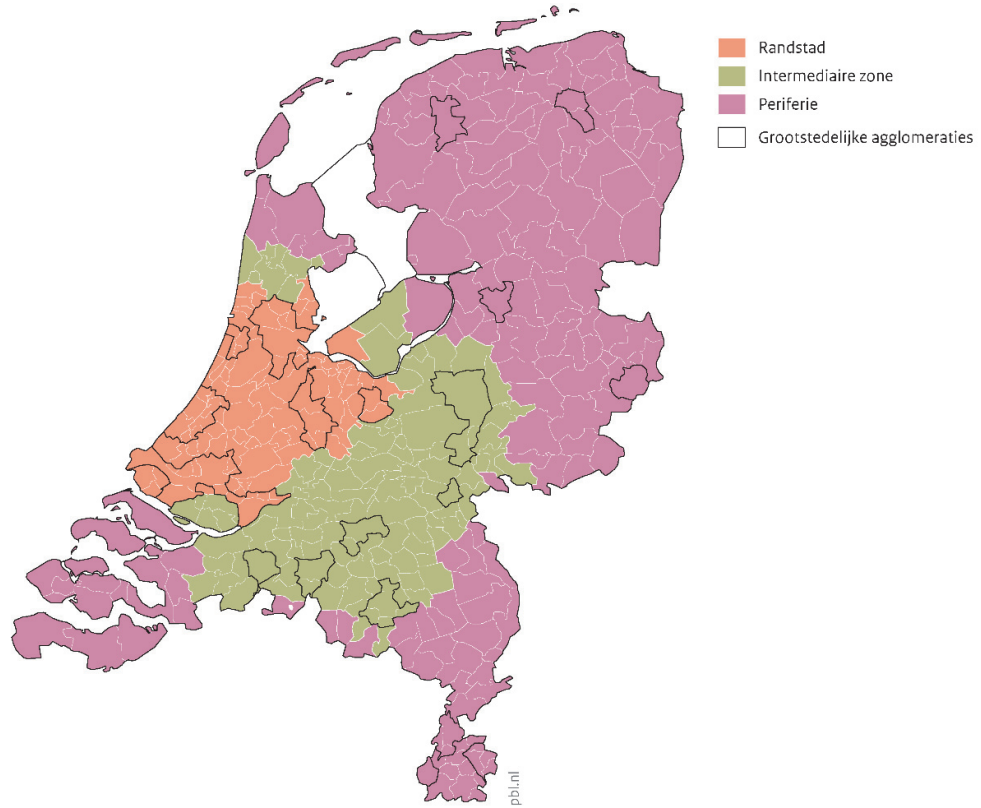
Wilthagen, T. & F. Tros (2004), 'The concept of "flexicurity": A new approach to regulating employment and labour markets', *Transfer: European Review of Labour and Research* 10(2): 166-186.

Contact: Anet Weterings: anet.weterings@pbl.nl

Bijlage 1

Figuur B1

Regionale indeling

Bron: PBL

Bijlage 2

De resultaten in tabellen B.2.1, B2.2, B2.3 en B2.4 zijn weergegeven als marginale effecten (kolom 'dy/dx'), zodat het effect van een regio- of persoonskenmerk op de kans op het doorlopen van het ene pad direct kan worden vergeleken met dat voor de andere twee paden. De marginale effecten in de drie tabellen zijn berekend door voor elke starter telkens de waarde van een variabele te veranderen, terwijl de andere variabelen constant worden gehouden ('average marginal effect', ook wel 'dy/dx'). Bij categoriale en dummyvariabelen (zoals de arbeidsmarktregio) laten de marginale effecten zien hoeveel groter of kleiner de kans is ten opzichte van de referentiecategorie en bij continue variabelen (zoals de regionale kenmerken) is het marginale effect de verandering in de kans bij een stijging van één eenheid van deze variabele. Zo is het marginale effect van het wonen in een grootstedelijke agglomeratie op de kans op het doorlopen van het stabiel-vastpad -0,028 (zie tabel B2.2). Dit betekent dat voor een starter die daar woont de kans op het stabiel-vastpad gemiddeld 2,8 procent lager is dan voor een starter uit een niet-stedelijke gemeente. Dit is het gemiddelde verschil, want de starters uit de grootstedelijke gemeenten (en daarbuiten) hebben heel verschillende persoonskenmerken die ook weer van invloed zijn op hun kansen op het stabiel-vastpad. De basiskans op het doorlopen van de drie paden is gelijk aan het percentage starters dat dit pad daadwerkelijk volgt: 54 procent voor stabiel-vast, 19 procent voor stabiel-flex en 27 procent voor instabiel-flex. De kans voor een specifieke starter op het doorlopen van een van de paden is te berekenen door de marginale effecten van al zijn of haar regio- en persoonskenmerken op te tellen.

Tabel B2.1 Marginale effecten van de regio- en persoonskenmerken op de kans op het doorlopen van een van de drie loopbanen

	Stabiel-vast		Stabiel-flex		Instabiel-flex	
	dy/dx	s.f.	dy/dx	s.f.	dy/dx	s.f.
Arbeidsmarktregio						
Randstad	Ref.		Ref.		Ref.	
Intermediaire zone	0,011	0,008	-0,004	0,004	-0,007	0,007
Periferie	-0,030***	0,009	0,010**	0,004	0,021***	0,007
Grootstedelijke agglomeraties	-0,042***	0,008	-0,003	0,004	0,046***	0,006
Niet-stedelijke gemeenten	Ref.		Ref.		Ref.	
Aantal observaties				90.708		
Wald Chi ²				991***		
Log Pseudolikelihood				-89.190		

dy/dx = average marginal effect; s.f. = standaardfout

*** P < 0,01; ** P < 0,05; * P < 0,10; Ref. = referentiecategorie

Tabel B2.2 Marginale effecten van de regio- en persoonskenmerken op de kans op het doorlopen van een van de drie loopbanen

	Stabiel-vast		Stabiel-flex		Instabiel-flex	
	dy/dx	s.f.	dy/dx	s.f.	dy/dx	s.f.
Arbeidsmarktregio						
Randstad	Ref.		Ref.		Ref.	
Intermediaire zone	0,001	0,007	-0,003	0,004	0,003	0,006
Periferie	-0,042***	0,007	0,010***	0,004	0,032***	0,006
Grootstedelijke agglomeraties	-0,028***	0,006	-0,001	0,003	0,029***	0,005

Niet-stedelijke gemeenten	Ref.		Ref.		Ref.	
Persoonskenmerken						
Leeftijd (ln)	-0,033	0,027	-0,211***	0,02	0,245***	0,023
<i>Opleidingsniveau</i>						
Havo, vwo, mbo	Ref.		Ref.		Ref.	
Bachelor	0,121***	0,006	-0,025***	0,004	-0,096***	0,004
Master of hoger	0,057***	0,014	0,057***	0,009	-0,114***	0,008
<i>Opleidingsrichting</i>						
Leraren	Ref.		Ref.		Ref.	
Sociale wetensch./communicatie	-0,131***	0,011	0,040***	0,008	0,090***	0,009
Economie/administratie	-0,022**	0,009	0,006	0,006	0,016**	0,008
Juridisch/bestuurlijk	-0,111***	0,013	0,079***	0,009	0,032**	0,013
Wis/natuurkunde en informatica	-0,037***	0,012	0,049***	0,009	-0,013	0,009
Techniek	-0,025***	0,009	0,050***	0,007	-0,025***	0,008
Agrarisch en milieu	-0,098***	0,01	0,065***	0,009	0,033***	0,01
Gezondheid	-0,052***	0,01	0,042***	0,006	0,011	0,008
Vrije tijd/logistiek	-0,133***	0,009	0,024***	0,006	0,109***	0,009
<i>Huishoudenssituatie</i>						
Alleenstaand	Ref.		Ref.		Ref.	
Samenwonend/getrouwd	0,013**	0,006	0,006	0,005	-0,020***	0,005
Wonend bij ouders	0,050***	0,006	-0,002	0,005	-0,047***	0,004
Overig	0,018**	0,009	-0,006	0,008	-0,013	0,008
Thuiswonende kinderen	-0,077***	0,016	0,041**	0,016	0,036**	0,018
Vrouw	0,003	0,005	-0,026***	0,004	0,023***	0,004
<i>Migratieachtergrond</i>						
Geen	Ref.		Ref.		Ref.	
Westers	-0,056***	0,007	0,018***	0,006	0,037***	0,007
Niet-westers	-0,082***	0,007	-0,011**	0,005	0,093***	0,005
Zoektijd (ln)	-0,024***	0,003	0,014***	0,002	0,010***	0,002
Cohort 2006	Ref.		Ref.		Ref.	
Cohort 2007	-0,031***	0,005	0,016***	0,003	0,015***	0,004
Cohort 2008	-0,088***	0,005	0,034***	0,004	0,055***	0,004
Cohort 2009	-0,123***	0,006	0,048***	0,004	0,074***	0,005
Aantal observaties			90.708			
Wald Chi ²			6.858***			
Log Pseudolikhoud			-87.589			

dy/dx = average marginal effect; s.f. = standaardfout

*** P < 0,01; ** P < 0,05; * P < 0,10; Ref. = referentiecategorie

Tabel B2.3 Marginale effecten van de regio- en persoonskenmerken op de kans op het doorlopen van een van de drie loopbanen

	Stabiel-vast		Stabiel-flex		Instabiel-flex	
	dy/dx	s.f.	dy/dx	s.f.	dy/dx	s.f.
Regionale kenmerken						
Bereikbare banen (ln)	0,025***	0,005	-0,009***	0,002	-0,016***	0,004
Aandeel banen passend bij opleidingsrichting	0,330***	0,064	-0,204***	0,035	-0,126***	0,045

Werkloosheidspercentage (15-25-jarigen)	-0,011***	0,002	0,001	0,001	0,010***	0,002
Groei brp	0,000	0,001	0,000	0,001	-0,001	0,001
Persoonskenmerken						
Leeftijd (ln)	-0,047*	0,028	-0,205***	0,020	0,252***	0,024
<i>Opleidingsniveau</i>						
Havo, vwo, mbo	Ref.		Ref.		Ref.	
Bachelor	0,124***	0,005	-0,028***	0,004	-0,096***	0,004
Master of hoger	0,059***	0,013	0,053***	0,009	-0,112***	0,008
<i>Opleidingsrichting</i>						
Leraren	Ref.		Ref.		Ref.	
Sociale wet./communicatie	-0,170***	0,014	0,061***	0,009	0,108***	0,012
Economie/administratie	-0,065***	0,010	0,03***	0,007	0,035***	0,009
Juridisch/bestuurlijk	-0,120***	0,012	0,081***	0,008	0,039***	0,012
Wis/natuurkunde en informatica	-0,050***	0,012	0,055***	0,009	-0,005	0,009
Techniek	-0,039***	0,009	0,056***	0,006	-0,018**	0,009
Agrarisch en milieu	-0,124***	0,011	0,079***	0,009	0,045***	0,010
Gezondheid	-0,089***	0,014	0,062***	0,007	0,027**	0,010
Vrije tijd/logistiek	-0,144***	0,009	0,03***	0,006	0,114***	0,009
<i>Huishoudenssituatie</i>						
Alleenstaand	Ref.		Ref.		Ref.	
Samenwonend/getrouwd	0,019***	0,006	0,006	0,005	-0,026***	0,005
Wonend bij ouders	0,061***	0,006	-0,003	0,005	-0,058***	0,005
Overig	0,023**	0,009	-0,006	0,008	-0,017**	0,008
Thuiswonende kinderen	-0,071***	0,016	0,040**	0,016	0,0310*	0,018
Vrouw	0,001	0,005	-0,024***	0,004	0,0230***	0,004
<i>Migratieachtergrond</i>						
Geen	Ref.		Ref.		Ref.	
Westers	-0,055***	0,007	0,018***	0,006	0,037***	0,007
Niet-westers	-0,082***	0,006	-0,01**	0,005	0,093***	0,005
Zoektijd (ln)	-0,025***	0,002	0,015***	0,002	0,010***	0,002
Cohort 2006	Ref.		Ref.		Ref.	
Cohort 2007	-0,038***	0,005	0,017***	0,003	0,022***	0,004
Cohort 2008	-0,105***	0,007	0,036***	0,004	0,069***	0,005
Cohort 2009	-0,121***	0,008	0,053***	0,005	0,069***	0,006
Aantal observaties			90.708			
Wald Chi ²			6.730***			
Log Pseudolikelihood			-87.533			

dy/dx = average marginal effect; s.f. = standaardfout

*** P < 0,01; ** P < 0,05; * P < 0,10; Ref. = referentiecategorie

Tabel B2.4 Marginale effecten van de regio- en persoonskenmerken op de kans op het doorlopen van een van de drie loopbanen

	Niet gecontroleerd voor concurrentie						Gecontroleerd voor concurrentie					
	Stabiel-vast		Stabiel-flex		Instabiel-flex		Stabiel-vast		Stabiel-flex		Instabiel-flex	
	dy/dx	s.f.	dy/dx	s.f.	dy/dx	s.f.	dy/dx	s.f.	dy/dx	s.f.	dy/dx	s.f.
Regionale kenmerken												
Banendichtheid	0,058	0,108	0,052	0,055	-0,11	0,08	0,293***	0,088	-0,093**	0,046	-0,2***	0,066
Bereikbare banen passend bij opleidingsrichting (ln)	0,026***	0,005	-0,015***	0,002	-0,011***	0,004	0,017***	0,005	-0,008**	0,003	-0,009*	0,005
Werkloosheidspercentage (15-25 jarigen)	-0,01***	0,003	0,001	0,001	0,009***	0,002	-0,008***	0,003	0,000	0,001	0,008***	0,002
Groei brp	0,000	0,001	0,001	0,001	-0,001	0,001	0,000	0,001	0,000	0,001	-0,001	0,001
Persoonskenmerken												
Leeftijd (ln)	-0,041	0,027	-0,21***	0,02	0,251***	0,023	-0,037	0,027	-0,212***	0,02	0,25***	0,023
<i>Opleidingsniveau</i>												
Havo, vwo, mbo	Ref.		Ref.		Ref.		Ref.		Ref.		Ref.	
Bachelor	0,121***	0,005	-0,026***	0,004	-0,094***	0,004	0,119***	0,005	-0,025***	0,004	-0,094***	0,004
Master of hoger	0,054***	0,013	0,056***	0,009	-0,111***	0,008	0,052***	0,014	0,058***	0,009	-0,11***	0,008
<i>Opleidingsrichting</i>												
Leraren	Ref.		Ref.		Ref.		Ref.		Ref.		Ref.	
Sociale wetensch./communicatie	-0,162***	0,012	0,056***	0,008	0,106***	0,01	-0,138***	0,011	0,043***	0,008	0,095***	0,009
Economie/administratie	-0,053***	0,008	0,022***	0,006	0,031***	0,008	-0,029***	0,008	0,009	0,006	0,02***	0,007
Juridisch/bestuurlijk	-0,121***	0,012	0,082***	0,009	0,038***	0,012	-0,112***	0,013	0,079***	0,009	0,033***	0,013
Wis/natuurkunde en informatica	-0,052***	0,012	0,057***	0,009	-0,005	0,009	-0,034***	0,012	0,048***	0,009	-0,013	0,009
Techniek	-0,04***	0,009	0,057***	0,007	-0,017**	0,008	-0,038***	0,009	0,057***	0,007	-0,019**	0,009
Agrarisch en milieu	-0,12***	0,01	0,077***	0,009	0,044***	0,01	-0,109***	0,01	0,07***	0,009	0,039***	0,01
Gezondheid	-0,079***	0,012	0,056***	0,007	0,024***	0,009	-0,054***	0,01	0,042***	0,006	0,012	0,008
Vrije tijd/logistiek	-0,146***	0,009	0,03***	0,006	0,115***	0,009	-0,135***	0,009	0,025***	0,006	0,11***	0,009
<i>Huishoudenssituatie</i>												

Alleenstaand	Ref.		Ref.		Ref.		Ref.		Ref.		Ref.	
Samenwonend/getrouwd	0,02***	0,006	0,006	0,005	-0,026***	0,005	0,02***	0,007	0,006	0,005	-0,026***	0,005
Wonend bij ouders	0,061***	0,006	-0,003	0,005	-0,058***	0,005	0,06***	0,006	-0,002	0,005	-0,057***	0,005
Overig	0,023**	0,009	-0,006	0,008	-0,017**	0,008	0,023**	0,009	-0,006	0,008	-0,017**	0,008
Thuiswonende kinderen	-0,072***	0,016	0,04**	0,016	0,032*	0,018	-0,072***	0,016	0,04**	0,016	0,032*	0,018
Vrouw	0,002	0,005	-0,024***	0,004	0,023***	0,004	0,003	0,005	-0,025***	0,004	0,022***	0,004
<i>Migratieachtergrond</i>												
Geen	Ref.		Ref.		Ref.		Ref.		Ref.		Ref.	
Westers	-0,056***	0,007	0,018***	0,006	0,038***	0,007	-0,056***	0,007	0,019***	0,006	0,038***	0,007
Niet-Westers	-0,084***	0,006	-0,009*	0,005	0,093***	0,005	-0,082***	0,006	-0,01**	0,005	0,092***	0,005
Zoektijd (ln)	-0,025***	0,002	0,015***	0,002	0,01***	0,002	-0,024***	0,003	0,014***	0,002	0,01***	0,002
Cohort 2006	Ref.		Ref.		Ref.		Ref.		Ref.		Ref.	
Cohort 2007	-0,038***	0,005	0,017***	0,003	0,022***	0,004	-0,036***	0,005	0,016***	0,003	0,021***	0,004
Cohort 2008	-0,105***	0,007	0,036***	0,004	0,068***	0,005	-0,101***	0,007	0,035***	0,004	0,067***	0,005
Cohort 2009	-0,122***	0,007	0,052***	0,005	0,07***	0,006	-0,121***	0,008	0,052***	0,005	0,069***	0,006
Aantal observaties			90.708						90.708			
Wald Chi ²			6.444						6.230			
Log Pseudolikelihood			-87.534						-87.576			

dy/dx = average marginal effect; s.f. = standaardfout

*** P < 0,01; ** P < 0,05; * P < 0,10; Ref. = referentiecategorie